

СПАДОК КОЧУБЕЇВ У СЕЛІ ДУБОВИЧІ

Зараз людям, котрі живуть у селі Дубовичі складно навіть уявити весь внесок роду Кочубеїв для розвитку і значення в історії цього населеного пункту. Звичайно, оцінка діяльності цього роду має протиріччя і в масштабах держави, від «возхвалення» до «гоніння». Це зрозуміло, адже міняються часи, міняються пріоритети і погляди на історичні події.

Коротко «пробігши» по історії виникнення роду Кочубеїв, згадаймо, що їхній предок татарин Кучук-бей був охрещений в православ'я з ім'ям Андрій, а його внук – Василь Леонтійович – дав роду славне ім'я, залишився вірним до смертної страти у своїй присязі служінню одному царю, одній державі.

Незабаром, після воєнних перипетій, у 1708 році цар Петро I видає Грамоту на повернення маєтків вдові В.Л. Кочубея – Любові Федорівні Жученко. Серед маєтків були хутір Ретик і село Дубовичі. З того часу аж до 1918-х років ХХ ст. володіли Дубовичами Кочубеї.

Зважаючи на відданість Василя Леонтійовича царю, Петро I і подальші правителі держави роблять наближеними до царського двору багатьох нащадків Кочубея. Під час правління Олександра I правнук Василя Леонтійовича, Віктор Павлович Кочубей, стає міністром внутрішніх справ на два терміни. Це говорить про високу довіру і статус родини Кочубеїв в імперії. В подальшому Кочубеї рідняться з багатьма аристократичними сім'ями і обіймають важливі посади в управлінні державою. Представники цього роду відзначались ініціативністю, ерудованістю, освіченістю і вели активне громадське і суспільне життя.

Маєтності Кочубеїв у селі Дубовичі в XVIII–XX ст. в рамках імперії були середні. Досліджуючи в архівах і бібліотеках діяльність родини Кочубеїв, можна сказати, що вони володіли прагматизмом і дбайливістю у господарюванні. В історії розвитку дворянства Російської імперії були різні часи. Багато

дворянських родів розорялись, продавали мастки. Та дубовицькі Кочубеї відчували економічну ситуацію у всі часи і підлаштовувались до неї. На хуторі Ретик відкривається паперова фабрика, в селі будуються цегляний, цукровий, крохмальний заводи, розвивається лісове та аграрне господарства. Завдяки Василю Васильовичу (1829–1878 рр.) селу надається статус містечка, запроваджуються ярмарки, а це давало приплив капіталу та розвиток ремесел і підтримку сільським жителям.

Неабияким є внесок родини Кочубеїв у розвиток духовного і культурного життя в селі Дубовичі. За власний кошт та за утримання того ж Василя Васильовича відкривається в селі парафіяльне училище. Різними представниками цієї родини в селі будуються церкви: на сільське кладовище у 1825 році переносять храм з хутора Ретик, який зводився завдяки Любові Федорівні Жученко, 1863 року закладається домовна церква біля маєтку в парку. Храмований комплекс у центрі села 1777 року зводився з розмахом на майбутній приплив прихожан. В стародруках бібліотек знаходимо описи храму. На жаль, в силу перипетій ХХ ст., жодна з церков не збереглася. Окрасою центрального храму була чудотворна ікона Дубовицької Божої Матері.

На поклоніння до ікони приходили з усіх околиць. За розповідями старожилів, чавунна підлога храму була вичовгана до заглиблень від ніг прихожан, а під час свят в храмі надавали притулок богомольцям і паломникам. Ікона Дубовицької Божої Матері була родовою святинею не лише родини Кочубеїв. У Софійському соборі Національного заповідника «Софія Київська» зберігся образ Дубовицької Божої Матері, подарований собору княжною Львовою.

Облаштованість селища, духовне і культурне життя, краса природи, притягували в Дубовичі людей різних станів. Тут народилось, жило і працювало чимало цікавих особистостей. Про них – окрема розмова. Завдяки насиченому життю, чисельність населення до 1855 р. досягла 4 тис. осіб.

Великим внеском Кочубеїв у селі Дубовичі є парк, який дожив до наших часів. Ландшафтне поєднання річки й парку додає шарму та радує око. Парк є окрасою села, свідком життя

уже більше двохсот років, надихає своєю красою поетів, художників, музикантів, сприяє романтичному настрою.

На архівному фото у парку біля будівлі панського маєтку ми бачимо духовий оркестр, людей на терасі. Зважаючи, на те, що на той час Василь Петрович – чоловік Варварі Василівни (останньої володарки маєтку) – був предводителем Глухівського дворянства, можна здогадуватись, що у цьому будинку проходились дворянські збори, засідання, бали. У післявоєнні роки (тобто в 1946-х роках ХХ століття) в залишках маєтку була школа, потім відкрили лікарню. Працювало там і пологове відділення. Багато дубовичан з'явилися на світ у тих стінах. Співавтор цієї статті – один з народжених там.

На завершення хочеться відмітити, що та пам'ять і ті пам'ятки, залишені Кочубеями, які вціліли і збереглися до нашого часу, ми повинні вберегти і передати нащадкам, бо це – данина пам'яті й нашим предкам, які вкладали і свій труд, і майстерність, які під керівництвом Кочубеїв створювали ці пам'ятки; донести до нащадків ту, знайдену спільними зусиллями науковців, дослідників, архівних, музейних і бібліотечних працівників інформацію, яка нам доступна. Хотілось би, щоб минуле було збережене для майбутнього.

Список використаних джерел

1. ДАЧО. – Ф. 127, оп. 1, спр. 3624.
2. ДАЧО. – Ф. 127, оп. 1, спр. 3625.
3. *Липский А.Ф.* Моя автобиография / А.Ф. Липский. – СПб., 1884. <http://dostovalov.ru/af1.html>
4. *Павлович П.Э.* Дубовичи. Имя Варвары Васильевны Кочубей / П.Э. Павлович. – К., Тип. Кульженко, 1903.
5. Памятная книга Черниговской губернии. – Чернигов, 1862.
6. Российская Родословная Книга, издаваемая кн. Петром Долгоруким. – СПб.: Тип. Э. Веймара, 1855. – Ч. 2.
7. *Сінкевич Н.О.* Реліквії та чудотворні ікони Софії-Київської / Н.О. Сінкевич. – К., 2011.
8. ЦДАУ. – Ф. 707, оп. 20, спр. 19.
9. ЧЕИ. – 1864. – № 1-24. – С. 53.